

Snaustrinda - slik det en gang var

Av Asbjørn G. Johansen

Vi har en rekke naturformasjoner hvor forstavelen "snau" er naturlig, som for eksempel snaufjellet, snaurabber, snauhugster, snauskalle og lignende. Her kommer Snaustrinda inn som en naturlig betegnelse på et markområde som er mer eller mindre fritt for både skog og bebyggelse eller terrengformasjoner som hever seg opp og stenger for både utsyn og været. Det er vanskelig å ha en mening om hvor gammelt begrepet Snaustrinda er. Jeg antar at første gangen er det brukt rent tilfeldig, og at det etter hvert har blitt akseptert av tilstrekkelig mange som et godt og treffende navn på det nakne og forblåste platået som vi også i dag kaller Snaustrinda. Det er vel spesielt området ved Moholt de fleste assosierer med dette begrepet. Vest for det gamle Samvirkelagsbygget ved Veiskillet sto det - helt til 1950-tallet - et toetasjes hus helt for seg selv på det daværende åpne jordet. Denne eiendommen hadde det karakteristiske navnet "Fokstua". Det skulle tyde på at her var det Snaustrinda på sitt aller verste når området ble sammenliknet med den egentlige Fokstua på Dovrefjell.

Det er ikke helt enkelt å ramme inn det geografiske området som kommer inn under begrepet Snaustrinda. I vest vil det være riktig å starte helt ute på brinken mot Othilienborggryta og Moholt-

lia. Herfra var det, da jeg vokste opp, en åpen, snau korridor helt ned til Ranheim. Voll gård og bygningene på Åsvang skole var de eneste hindringene før vi kom til Ramstad. Herfra var det fritt frem helt ned til Brundalen og Tungamarka nord-østover. Men i rett østlig retning var det få eller ingen hindringer som kunne dempe uværets herjinger før du kom ned til bebyggelsen på Ranheim. Skogområdet i Grinnamarka, som skiller Øvre Charlottenlund fra gården Jakobsli, dempet virkningen av de verste stormkastene.

For oss som bodde på Sæterbakken og var skolebarn på 1930-tallet, var begrepet Snaustrinda noe langt mer realistisk enn for etterkrigsgenerasjonens barn. Sæterbakken lå innenfor grensene til Åsvang skolekrets, og skoleveien gikk for det meste over den verste del av Snaustrinda. En forrykende kald og blåsende vinterdag med isende snødrev rett i ansiktet, var ikke akkurat noe ønskevær for en stakkars førsteklasing, som måtte gå den lange veien fra Sæterbakken til Åsvang.

Når vestaværet slo til med full storm og tett snødrev, kunne det faktisk gå på livet løs mang en gang. Skolebuss var et ukjent begrep på den tiden, og ikke så sjelden ble vi nektet adgang til Jonsvannsbussen av en sur og barneuvennlig sjåfør. Det var en gjengs oppfatning hos

mange voksne at barn og hunder hadde bare godt av å prøve seg litt. Beina hadde vi fått for å bruke.

Den virkelige kontakten med Snaustrinda fikk vi vanligvis når vi passerte svingen ved Jakobslikrysset (Blekkansvingen), der hvor rundkjøringen nå ligger. Terrengformasjonene ga et visst ly for vestaværet helt dit. Her ble det brått slutt på herligheten. Det var omtrent som å møte et åpent havstykke uten skjærgård som bølgedemper.

Vestaværet hadde fritt leide over nakne jorder på over en kilometer, og med dyp løssnø og storm av orkan styrke sto

snørokket i en vannrett foss midt i ansiktet på oss stakkars skolebarna.

Vi fikk et lite pusterom når vi nærmet oss Ramstadhaugen, men når vi passerte Ramstadkrysset og tok fatt på veistykket mellom Ramstad og Høiset, møtte vi naturkreftene i all sin villskap. Her var det vidder og rom nok å boltre seg på for en ellevill værgud. Angelltrølia, med sin svakt hellende stigning, ga en ekstra puff til stormbygene, og vi stakkars skolebarna fikk mang en gang virkelig kjørt oss. De eldre barna gjorde hva de kunne for å skjerme og hjelpe de mindre mot naturkreftene. Da vi omsider hadde kjempet oss frem til skolen, var vi ofte

Jonsvannsveien med Ramstadkrysset (1) og Blekkankrysset (2). I forgrunnen Åsheim gård - nå helt utbygd med boliger. Området med bygninger til venstre for Åsheim var militært område, nå også det med boliger. Foto: Telemark Flyselskap, 1958. Kopi fra www.flyfotoarkivet.no.

så medtatt av både kulde og anstrengelse at vi ikke greide å få av oss ytterklærne selv. Men snille lærere var alltid til god hjelp og trøst for en frossen og utslitt liten kropp. Hele formiddagen gikk før vi var oss selv igjen. Men vi satt ofte og gledet oss til hjemveien, for da ville vi få stormen i ryggen og nærmest gratis skyss hjem. Verre var det for de barna som bodde vest og nord for Åsvang. De hadde medvind til skolen, men ville til gjengjeld få motvind på hjemveien. Spesielt fikk barna som bodde i Ebergområdet en stri tårn når de skulle passere det såkalte Lidarendeområdet. Her sto vestaværet på som en foss fra de åpne jordene ned mot den nåværende "Blomsterbyen". På grunn av det oppstigende terrenget fikk stormbygene en ekstra sveis på seg her. På den tiden var det et lite gårdsbruk som lå et par hundre meter nede i bakkeskråningen. Dette gårdsbruket hadde for øvrig det karakteristiske navnet "Prærien", noe som skulle tyde på at det lå både ensomt og værutsatt til.

Skolebarna på Øvre Charlottenlund som sognet til Åsvang, møtte "bøygen" straks de hadde passert Grinnamarka. Herfra og opp til Jonsvannsveien fikk de været fra sida, og det hendte at de blåste av veien og hadde store problemer med å orientere seg.

Det var ikke bare skolebarn og andre veifarende som fikk føle Snaustrinda på kroppen vinters dag. Brøytemannskapene hadde en forferdelig jobb under de verste snøstormene. Selv om det var satt opp tett i tett med snøskjermer på de mest utsatte veistrekningene, hjalp ikke disse under de verste storm- og orkanperiodene.

Men Snaustrinda ga oss ikke bare vonde opplevelser. I glitrende vårsol med klar og høy himmel var skoleveien en fryd for våkne, unge barnesinn. Spove, lerke, vipe og andre engrugende fugler fylte vårlufta med sin jublende sang, og vi barna frydet oss over å være til. Linerle, stær og svale deltok også i dette jubelkoeret, som dessverre nå har stilnet av.

Når en lærer i dag åpner et skolevindu, velter trafikklarmen og eksoslukta inn i klasserommet og gir barna en helt annen opplevelse enn den vi var så heldige å få. Min generasjon er vel den siste som fikk oppleve en barndom med et mer ekte og nært forhold til naturen, selv om vi mang en gang fikk vel mye av den når vi en stormende vinterdag presset oss frem i motvind og snøføyke over Snaustrinda.

Asbjørn G. Johansen, f. 1922. Har bodd på Sæterbakken siden 1934.